

МОНГОЛ УЛСЫН БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН
ЯАМ
АНАГААХЫН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ҮНДЭСНИЙ ИХ СУРГУУЛЬ

Гар бичмэлийн эрхтэй ©

ЭНХБААТАРЫН МӨНХ

**СЭТГЭЦИЙН ЭМЧ НАРЫН АЖЛААС ХАЛШРАХ ХАМ ШИНЖИЙГ
БИЕ ХҮНИЙ ХЭВ ШИНЖТЭЙ ХАРЬЦУУЛАН СУДЛАХ НЬ**

Е 720113
Сэтгэцийн эмгэг судлал

Анагаах Ухааны магистрын зэрэг горилсон нэг сэдэвт бүтээл

Улаанбаатар хот
2016 он

МОНГОЛ УЛСЫН БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН СПОРТЫН
ЯАМ
АНАГААХЫН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ҮНДЭСНИЙ ИХ СУРГУУЛЬ

ЭНХБААТАРЫН МӨНХ

**СЭТГЭЦИЙН ЭМЧ НАРЫН АЖЛААС ХАЛШРАХ ХАМ ШИНЖИЙГ
БИЕ ХҮНИЙ ХЭВ ШИНЖТЭЙ ХАРЬЦУУЛАН СУДЛАХ НЬ**

Эрдэм шинжилгээний ажлын удирдагч:

Анагаах Ухааны доктор, профессор З. Хишигсүрэн

Эрдэм шинжилгээний ажлын шүүмжлэгч:

Анагаах Ухааны доктор, дэд профессор Л. Насанцэнгэл

Улаанбаатар хот

2016 он

ТОВЧ ХУРААНГУЙ

Түлхүүр үг: Халшрах хам шинж, сэтгэл хөдлөлийн өөрчлөлт, өвчтөнийг сэтгэлээр мэдрэх чадвар буурах, хувь хүний бүтээмж буурах, сэтгэцийн эмч.

Сэдвийн нэр: СЭТГЭЦИЙН ЭМЧ НАРЫН АЖЛААС ХАЛШРАХ ХАМ ШИНЖИЙГ БИЕ ХҮНИЙ ХЭВ ШИНЖТЭЙ ХАРЬЦУУЛАН СУДЛАХ НЬ

Үндэслэл: Халшрах хам шинж нь (Maslach, Jackson, нарын, 1982) сэтгэл хөдлөлийн өөрчлөлт, өвчтөнийг сэтгэлээр мэдрэх чадвар буурах, хувь хүний бүтээмж буурах шинжээр илэрдэг хам шинж гэж тодорхойлсон нь нийгэмд хамгийн өргөн ашиглагдаж байна. Халшрах хам шинж нь сэтгэцийн эмч нарын 25-57%-д илэрдэг гэсэн судалгаа байдаг. Халшрах хам шинжийг судалсан олон судалгаа байдаг ч бие хүний хэв шинжтэй харьцуулан судалсан судалгаа байхгүй байгаа учир энэхүү судалгааг хийх үндэсдэл болсон.

Зорилго: Сэтгэцийн эмч нарын мэргэжил сонголт, бие хүний хэв шинжийн онцлогийг, халшрах хам шинжтэй харьцуулан судлахад оршино.

Судалгааны хэрэглэгдэхүүн ба арга зүй: Сэтгэцийн нийт 103 эмчийг зорилтот түүврийн аргаар сонгон, судалгааг аналитик судалгааны агшингийн загвараар хийсэн ба хүн ам зүйн ерөнхий асуумж, халшрах хам шинжийг үнэлэх Маслачийн стандарт асуумж, бие хүний хэв шинж тодорхойлох Мейрс-Бригссийн стандарт асуумжуудыг ашиглан, үр дүнг SPSS 21 программ ашиглан статистик боловсруулалтыг хийв.

Үр дүн: Бидний судалгаанд 24-60 насны, эрэгтэй 24, эмэгтэй 79, нийт 103 сэтгэцийн эмч хамрагдсаны 82.5% нь хотын харъяалалтай, дундаж нас 37.6 ± 10.3 байлаа. Халшрах хам шинжийн үзүүлэлт тус бүрээр судалхад сэтгэл хөдлөлийн өөрчлөлтийн шинж 96.1%-д илэрсэнээс 13.6%-д, өвчтөнийг сэтгэлээрээ мэдрэх чадвар буурах шинж 78.6%-д илэрсэнээс 27.1%-д, хувь хүний бүтээмж буурах шинж 72.8%-д илэрсэнээс 26.2%-д дунд болон өндөр түвшинд тус тус илрэв.

Дүгнэлт: Сэтгэцийн эмч нарын 1.9%-д халшрах хам шинж илэрч байна. Халшрах хам шинжийн түвшинг гурван үзүүлэлт тус бүрээр тодорхойлоход дийлэнхэд нь бага түвшинд илэрч байна. Сэтгэцийн эмч нарын дунд ESTJ, ISTJ бие хүний хэв шинж давамгайлж байв. Судалгаанд хамрагдагсдын ихэнхи нь өөрийн бие хүний хэв шинжийн онцлогтоо тохирохуйц мэргэжлийг сонгоогүй байна. Сэтгэцийн эмчийн мэргэжилд бие хүний хэв шинжийн онцлог нь тохироогүй эмч нарт халшрах хам шинжийн хувь хүний бүтээмж буурах шинж үүсэх нь давамгайл байв.

ABSTRACT

Key words: burnout, emotional exhaustion, depersonalization, reduced personal accomplishment, psychiatrist.

Title: MEASURING THE CORRELATION BETWEEN INDIVIDUAL PERSONALITY AND OCCUPATIONAL BURNOUT SYNDROME AMONG THE PSYCHIATRISTS

Background: Burnout syndrome is consist from emotional exhaustion, depersonalization and reduced personal accomplishment which is the common description in the public /Lee, Ashforth, Maslach and Jackson et al., 1982/. In according to study result, the burnout syndrome affects to 25% to 57% of psychiatrists. There are many studies about burnout syndrome but there is no study about correlation between occupational burnout syndrome and individual personality. In accordance with above, we aimed to conduct this study.

Aim: This study was aimed to define correlation between occupational burnout syndrome and individual personality and occupation choosing of psychiatrists.

Material and methodology: This study was comprised 103 psychiatrists. The study sample was selected by purposive sampling model and we used cross-sectional method. General population questionnaire, Maslach burnout inventory and Myers-Briggs type indicator were used into our study. SPSS 21 was used for statistical processing.

Results: In total of 103 psychiatrists, 24 males and 79 females who are aged between 24 to 60 years participated in this study. Average age was 37.6 ± 10.3 and 82.5% were from urban area. According to their each burnout symptoms, emotional exhaustion occurred in 96.1% of total participants, 13.6% out of them were medium and high level. Depersonalization occurred in 78.6% and 27.1% out of them had medium and high level. 72.8% of participants had reduced personal accomplishment. 26.2% out of them had medium and high level.

Conclusion: 1.9% out of total participants had burnout syndrome. In the majority of psychiatrists, each symptoms of burn out were revealed as lower level. ESTJ and ISTJ personality were determined in the most of psychiatrists. Most of the participants couldn't choose the preferable profession for their personality. Reduced personal accomplishment was quite common among these kind of participants.

ГАРЧИГ

ТОВЧ АГУУЛГА

ГАРЧИГ	3
ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ	5
ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	7
ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	8
УДИРТГАЛ	

Судалгааны ажлын үндэслэл	9
Судалгааны зорилго	10
Судалгааны зорилтууд	10
Судалгааны ажлын шинэлэг тал	11
Судалгааны ажлын практик ач холбогдол	11
Хамгаалахаар дэвшүүлж буй асуудал	11
Судалгааны ажлын ёс зүй	11
Нэг сэдэвт бүтээлийн бүтэц, хэмжээ	12
Судалгааны ажлыг хэлэлцүүлсэн байдал	12
Эрдэм шинжилгээний өгүүлэл хэвлүүлсэн байдал	12
Эрдэм шинжилгээний хуралд илтгэл хэлэлцүүлсэн байдал	13

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ХЭВЛЭЛИЙН ТОЙМ

1.1. Халшрах хамшинжийн тухай ойлголт	14
1.2. Халшрах хамшинж үүсэх шатгааныг судалсан байдал	15
1.3. Халшрах хамшинж ба стресс	16
1.4. Эмнэлгийн ажилтнуудад халшрах хамшинж үүсэх шалтгаан	17
1.5. Сэтгэцийн эмч нарын дунд халшрах хамшинж үүсэх шалтгаан	19
1.6. Халшрах хамшинжийн судлагдсан байдал	20
1.7. Халшрах хамшинжийн оношлогооны асуудал	25

1.8. Халшрах хамшинжийн эмчилгээний асуудал	27
1.9. Бие хүний хэвшинжийн тухай ойлголт	29
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. СУДАЛГААНЫ МАТЕРИАЛ АРГА ЗҮЙ	
2.1. Судалгааны загвар	33
2.2. Судалгааны хамрах хүрээ, түүвэрлэлт	33
2.3. Судалгааны ажлын хэрэглэгдэхүүн	33
ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН	
3.1. Хүн ам зүйн ерөнхий үзүүлэлтүүд	43
3.2. Ажилтай холбоотой хүчин зүйлсийг судалсан байдал	48
3.3. Халшрах хам шинжийн түвшинг судалсан үр дүн	53
3.4. Халшрах хамшинж үүсэхэд нөлөөлж буй зарим хүчин зүйлсийг судалсан байдал	56
3.5. Судалгаанд хамрагдагсдын БХХШ-ийг тодорхойлсон байдал	58
3.6. Мэргэжил сонголтын байдал	60
3.7. ХХШ болон БХХШ-ийн харилцан хамаарлыг судалсан дүн	61
ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. СУДАЛГААНЫ АЖЛЫН ХЭЛЦЭМЖ	64
СУДАЛГААНЫ АЖЛЫН ДҮГНЭЛТ БА ЗӨВЛӨМЖ	77
НОМ ЗҮЙ	

НОМ 3ҮЙ

1. Maslach Ch, Jackson S.E. The measurement of experienced burnout. *Journal of occupational behavior*.1981;2:99-113.
2. Li-Ping Ch, Chung-Yi L, Susan CH, Job stress and burnout in hospital employees: comparisons of different medical professions in a regional hospital in Taiwan; *BMJ Open*. 2014;4:1-7
3. Andreas P, Vasilios R, Mamas T, Burnout syndrome in Cypriot psychotherapists: a national survey. *BMC Health Services Research*.2010;10(63):1-8.
4. Shailesh K. Burnout in psychiatrists. *World Psychiatry*. 2007;6:186-189.
5. Maslach C. Burnout. *Hum Behavior*.1976;5:16-22.
6. Radek P, George BS, Hana K, Jiri R, Pavel H, Richard MK. Burnout syndrome in medical professionals: a manifestation of chronic stress with counterintuitive passive characteristics. *Neuroendocrinology Letters*. 2013;34(4):259-264.
7. Marcia E, Mary SC, Burnout syndrome and associated factors among health professionals of a public hospital. *Trends Psychiatry Psychother*.2012;34(2):93-100.
8. Jochen P, Paul JS, Amber BA, Mark AK, Courtney CN, Eric JT, et al. Burnout in the NICU setting and its relation to safety culture. *National institutes of health*. 2014;23(10):806-813.
9. Gosseries O, Demertzi A, Ledoux D, Bruno MA, Vanhaudenhuse A, Thibaut A, et al. Burnout in healthcare workers managing chronic patients with disorders of consciousness. *Brain Injury*. 2012;10:1-7.
10. Wakako UN, Takahiro AK, Saya K, Masaru T, Daisuke F, Tsutomu H, et al. Nationwide survey of work environment, work-life balance and burnout among psychiatrists in Japan. 2013.www.plosone.org8(2):1-8:e55189. Accessed February 13, 2013.
11. Michelle PS, Angela LR, Yu-Fan K, Paul L, Jane RW. Job satisfaction and burnout among VA and community mental health workers. *Adm Policy Ment Health*. 2013;40(2):69-75.
12. Phil B, Anne OC. How to avoid burning out and keep your spark. *Current psychiatry*. 2006;5(1):31-42.
13. Vijendren A, Yung M, Sanchez J; Occupational health issues amongst UK doctors: a Literature review; *Occupational Medicine* 2015;65:518-519.

14. Gary M, Michelle PS, Angela LR, Maria MDV, Corey P, Burnout in mental health services: A review of the problem and its remediation. National institutes of health. 2012; 39(5):341-352.
15. Улаанбаатар хотын эмч, сувилагч нарын ажлын байран дахь стресс, халшрах шинж болон сэтгэл гутралын шинжийн судалгаа. Улаанбаатар хотын эмнэлгийн мэргэжилтнүүдэд зориулсан онлайн сэтгэл зүйн үйлчилгээ, судалгааны төслийн суурь судалгааны тайлан. ЭМШУИС, НЭМС, НХУТ. 2010. х. 33.
16. Баттамир У. Мэргэжигч эмч нарын бие хүний төлөвшил, суралцах хэв шинжийг мэргэжил сонголттой нь уялдуулан судалсан нь. АУ-ны магистрын зэрэг горилсон нэг сэдэвт бүтээл. Улаанбаатар: Эрүүл Мэндийн Шинжлэх Ухааны Их Сургууль; 2014. х. 18
17. Allen LH. Estimated Frequencies of the Types in the United States Population, Center for applications of psychological. 2008.
18. Karin El R, Tore G, Reidar T, Olaf GA, Counselling for burnout in Norwegian doctors: one year cohort study. BMJ.2004;337:1-8.
19. Brown TG, Pranger T. Pediatric of burnout for psychiatric occupational therapy personell. CJOT. 1992;59:(5):258-267.
20. Бямбасүрэн С. Сэтгэцийн эмгэг судал: Бие хүний сэтгэл зүйн хэв шинжийн тухай Юнгийн үзэл баримтлал. Хянан засварласан хоёрдугаар хэвлэл. Улаанбаатар: ©Copyright; 2013: 698-700.
21. Maslach Ch. Burnout: A multidimensional Perspective. In: Schaufeli WB, Maslach C, Marek T, eds. Professional burnout: Recent Development in Theoty and Research. New York: Taylor & Francis; 1993:19-32.
22. Borritz M. Burnout in human service work-causes and consequences. Results of 3-years follow up the PUMA-study among human service workers in Denmark. PhD [dissertation]. 2005.
23. Martyn CH M, Thomas P, Rolf M, Martyn R; Differentiating burnout from depression: personality matters. Fronters in Psychiatry; august 2015;(6)113:1-10.
24. Freudenberger HJ. Staff burnout. J Soc Issues. 1974;30;159-207.
25. Schaufeli WB, Maslach C, Marek T. Professional burnout. New York: Taylor & Francis; 1993;53-69.
26. Hochschild AR. The managed heart. Commercialization of human feeling. Berkeley: University of California Press, Ltd.1983;3-307.

27. Zaft D, Vogt C, Seifert C, Mertini H, Isic A. Emotion work as a source of stress: the concept and development of an instrument. *European Journal of Work and Organizational Psychology*. 1999;8:371-400.
28. Maslach C, Schaufeli WB, Leiter MP. Job burnout. *Annual Review of Psychology*. 2001;52:397-422.
29. Zaft D. Emotion work and psychological well-being: A review of the literature and some conceptual considerations. *Human Resource Management Review*. 2002;12:237-268.
30. Ц.Цэцэгмаа, Г.Сүхбат, Ж.Тамир, Л.Ганчимэг. Цусны нийт кортизолын хэмжээ ба стрессийн түвшин.Онош. 2010;48(048)
31. Мөнхцэцэг Ж, Цэрэгмаа Ц. Дегидроэпиандростерон ба дегидроэпиандростеронсульфат. Монголын анагаах ухаан, 2006, 3(137).
32. Joeri KT, Anton CMV, Yvo MS; Emotional exhaustion and burnout among medical professors; nationwide survey; *BMC Medical Education*, 2014.<http://www.biomedcentral.com/1472-6920/14/183>.
33. Rameriz AJ, Graham J, Richards MA, Cull A, Gregory WM, Leaning MS, et al. Burnout and psychiatric disorder among cancer clinicians. *British Journal of Cancer*.1995;71:1263-1269.
34. Zhang Y, Shen L, Lou J, Jing Y, Lu Y, Liang H, Feng X, Effect of job satisfaction on burnout among physicians: A survey study in urban public medical institutions in Hubei province, China; *Health*. 2012;(4)10:856-865
35. Klaus S, Eva H, Reingard S; Teachers Health; *Dtsch Arzteb Int* 2015;112:347-56.
36. Kara K.B-B, Kimberly J.S. Predictors of Burnout Among Military Mental Health Providers. *Military Medicine*. 2011;176(3):253-260.
37. Bakker AB, Killmer CH, Siegrist J, Schaufeli W.B. Effort-reward imbalance and burnout among nurses. *Journal of Advanced Nursing*. 2000;31:884-891.
38. Johana B, Jorn M, Wulf R, Wolfram K, Aspects of sustainability: cooperation, job satisfaction, and burnout among Swiss psychiatrists. *Frontiers in public health*. 2015;3(25):1-8
39. Zhihui W, Zhenyu X, Junming D, Liqian Z, Yunbiao H, Bo ch; Physician burnout and its associated factors: A cross-sectional study in Shanghai. *J Occup Health* 2014;56:73-83.
40. Fujiwara K, Tsukishima E, Tsutsumi A, Kawakami N, Kishi R. Interpersonal conflict, social support, and burnout among home care workers in Japan. *J Occup Health*. 2003;45:313-320.

41. Betul G, Ozgur K, Azade S, Zikret K, Burnout: need help. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*. 2008;3:32:1-5.
42. Tsai F, Chan Ch. Occupational stress and burnout of judges and procurators. *Int Arch Occup Environment health*. 2010;83:133-142.
43. Wisarborisut A, Angkurawaranon C, Jiraporncharoen W, Uaphanthasath R, Wiwatanadate P. Shift work and burnout among health care workers. *Occupational Medicine*. 2014;64:279-286. <http://occmed.oxfordjournals.org>. Accessed February 18, 2014.
44. Эрүүл мэндийн яам. НҮБ-ийн хөгжлийн хөтөлбөр. Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтний цалингийн одоогийн тогтолцоо, хөдөлмөрийн норм болон үнэлэмжинд үнэлгээ өгөх тандалт судалгааны тайлан. Улаанбаатар: Сод пресс хэвлэлийн газар; 2010.
45. Золзаяа Г. Ажлын байран дахь нийгэм сэтгэлзүйн хүчин зүйлс ба мэргэжлээс халшрах хам шинжийн уялдаа холбоо. Эрүүл Мэндийн Шинжлэх Ухааны Их Сургууль; 2009. х. 43
46. Ариунзаяа Б. Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн мэргэжлээс халшрах хам шинжийн өнөөгийн байдал, түүнийг бууруулахад нийгмийн ажлын хэрэгцээг тодорхойлох нь. Эрүүл Мэндийн Шинжлэх Ухааны Их Сургууль; 2010. х. 25.
47. Нандин-Эрдэнэ Д. Өрхийн эмч, сувилагчдын ажлын байран дахь нийгэм сэтгэлзүйн хүчин зүйл болон халшрах шинж. Анагаах ухааны магистрын зэрэг горилсон нэг сэдэвт бүтээл. Улаанбаатар: Эрүүл Мэндийн Шинжлэх Ухааны Их Сургууль; 2012.
48. Одончимэг Д, Хишигсүрэн З, Хонгорзул Д, Мөнх Э, Баярмаа Б, Энхтайван Б, бусад. Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн ажилчдын дунд ажлаас халшрах хам шинжийг Маслачийн асуумжийн аргаар тодорхойлсон нь. *Innovation*. 2015;9(1):20-23.
49. Монгол улсын нийгэм хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын тушаал, 77 тушаалын 30 дугар зүйл, 2004.
50. Монгол улс. Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль. Улаанбаатар: 2013.
51. Монгол улсын стандарт. Эрүүл мэндийн байгууллагын бүтэц, үйл ажиллагаа. Тусгай мэргэжлийн төв. MNS 6330-2:2012. Улаанбаатар: Стандартчилал, хэмжил зүйн газар; 2012.
52. Dieter K, Beate H, Chirstine K. Differential diagnostic of the burnout syndrome. *GMS Health Technol Assess*. 2010;6;09:1-4.

53. Tamar K, Jerzy L, Krzysztof R. The medical perspective on burnout. *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*. 2013;2(3):401-412.
54. Gabriele E, Mariarita G. Healthcare Work and Organizational Interventions to Prevent Work-related Stress in Brindisi, Italy; *Saf Health Work*. 2015;6:35-38.
55. Stanley R, Yuval Sh, Meir N, Jonathan G, Mali H, Asher Sh. Burnout among general Hospital mental health professionals and the salutogenic approach; *Isr J Psychiatry Relat Sci*. 2011;48(3):175-181.
56. Karin El R, Tore G, Reidar T, Olaf GA. Counselling for burnout in Norwegian doctors: one year cohort study. *BMJ*. 2004;337:1-8.
57. Matthew S, Lillian E; Physician burnout: can we make a difference together. *Siedsma an Emlet Critical Care*. 2015; 19:273:1-3
58. Farber BA. Burnout in psychotherapists: Incidence, types, and trends. *Psychother Prov Pract*. 1990;8(1):35-44.
59. Farber BA. Treatment strategies for different types of teacher burnout. *J Clin Psychol*. 2000;56:675-689.
60. Ариунтуяа Х, Гэрэлсүрэн Х. Сэтгэл зүйн зөвлөгөөний үндэс. Улаанбаатар: Сэлэнгэ пресс; 2007. х.20-23.
61. McCaule MH. The Myers longitudinal medical study (monograph II). Gainesville, Fla; center for applications of psychological type. 1977.
62. Schaufeli WB, Leiter MP, Maslach CH, Jackson SE. The Maslach Burnout Inventory – General Survey. In: Maslach CH, Jackson SE, Leiter MP, eds. *Maslach Burnout Inventory manual*. Palo Alto, CA; Consulting Psychologists Press. 1996;19-26.
63. MBTI personality test. <http://www.thepersonalitypage.com>.
64. Chou LP, Li CY, Hu SC. Job stress and burnout in hospital employees: comparisons of different medical professions in a regional hospital in Taiwan. *BMJ Open*. 2014;4:e004185.doi:10.1136/bmjopen-2013-004185.
65. Michael PL, Phyllis LH; Burnout among mental health workers: a review and a research agenda; *International Journal of Social Psychiatry*. 1996;42:2:90-101.
66. Phil B, Anne OC. How to avoid burning out and keep your spar. *Current psychiatry*. 2006;5:1:31-42.
67. Хишигсүрэн З. Шизофренийн эмнэлзүйн асуудалд. Анагаах ухааны докторын зэрэг горилсон нэг сэдэвт бүтээл. Улаанбаатар: 2007.
68. Ганцэцэг Т. Сэтгэл цочирдолын хоёр туйлт эмгэгийн эмнэлзүйн асуудал. Анагаах ухааны докторын зэрэг горилсон нэг сэдэвт бүтээл. Улаанбаатар: 2015.

69. Ying L, Hanwei W, Xiaojun T; Quality of life of young clinical doctors in public hospitals in China's developed cities as measured by the Nottingham Health Profile (NHP); International Journal for Equity in Health. 2015;14:85;1-12.
70. Osama MM. Health behaviors and personality in burnout: a third dimension. Med Educ Online. 2015;20:28187:1-5
71. Marcus AH, John S, Joanna MS, Andrew GH, Mataroria PL, David C, et.al. Junior doctors in their first year: mental health, quality of life, burnout and heart rate variability. Perspect Med Educ. 2014;3:136-143.